

Biex il-Patt Rurali jsir realtà fl-Istati Membri

Dokument ta' Sintesi

Settembru 2023

L-informazzjoni u l-opinjoni ipprezentati f'din il-pubblikazzjoni huma tal-awtur(i) u mhux neċessarjament jirriflettu l-opinjoni uffiċjali tal-Kummissjoni Ewropea. Il-Kummissjoni ma tiggarrantixxi l-preċiżjoni tal-ebda *data* inkluża, u lanqas ma tista' tinzamm responsabbli għall-użu li jista' jsir mill-informazzjoni li tinsab f'din il-pubblikazzjoni.

Funded by
the European Union

Werrej

1	Introduzzjoni	1
2	Għaliex huwa meħtieġ il-Patt Rurali?	1
3	L-ingredjenti tal-Patt Rurali	2
3.1	L-istrutturi u l-mekkanizmi għall-involvement tal-komunitajiet rurali	3
3.2	Il-ħatra ta' membru tal-gvern u servizzi ddedikati biex jindirizzaw il-kwistjonijiet rurali fil-politiki kollha	4
3.3	Il-bini tal-kapaċità u l-appoġġ għan-networking għal firxa wiesgħa ta' partijiet ikkonċernati	5
3.4	Vizjoni li tħares 'il quddiem implimentata permezz ta' strateġija/pjan ta' azzjoni olistiku.....	6
3.5	Verifika rurali effettiva u sistemi adegwati ta' <i>data</i>	7
3.6	Sistemi ta' governanza xierqa biex tiġi ffacilitata l-koordinazzjoni.....	7
3.7	Mekkanizmi biex tiġi kkoordinata l-allokkazzjoni tal-finanzjament u jiġu żgurati s-sinergiji	8

1 Introduzzjoni

Dan id-dokument ta' sintesi jiddeskrivi l-elementi ewlenin, jew l-ingredjenti, meħtieġa biex il-partijiet ikkonċernati jiġu mmobilizzati madwar il-Patt Rurali u biex titrawwem azzjoni kkordinata biex jintlaħqu l-objettivi tal-vizjoni fit-tul għaż-żoni rurali tal-UE fil-kuntest speċifiku ta' kull Stat Membru jew reġjun. Jippreżenta wkoll xi eżempji ta' kif dawn l-elementi jiġu implimentati fil-prattika. Din il-pubblikazzjoni hija maħsuba primarjament għall-awtoritajiet pubbliċi fil-livell nazzjonali (u fil-livell reġjonali fl-Istati Membri fejn l-awtoritajiet reġjonali għandhom setgħat legiżlattivi jew ta' programmazzjoni), għall-organizzazzjonijiet tas-soċjetà ċivili (speċjalment dawk involuti fit-tfassil tal-politika jew fil-promozzjoni), għar-riċerkaturi, għall-organizzazzjonijiet tan-negozju u għal partijiet ikkonċernati oħra b'interess fil-politiki rurali.

Jekk għandek kurżità dwar kif il-Patt Rurali qiegħed isir realtà f'pajjiżek jew fir-reġjun tiegħek, din il-briefing hija għalik!

2 Għaliex huwa meħtieġ il-Patt Rurali?

Kif enfasizzat il-President tal-Kummissjoni Ewropea Ursula von der Leyen, iż-żoni rurali huma **essenzjali** għall-identità u l-benesseri tal-Ewropa. Għandhom ukoll rwol importanti fl-indirizzar ta' **sfidi** soċjali u ambjentali ewlenin. Biex iż-żoni rurali jistagħnew, huwa meħtieġ **forz ikkoordinat** minn firxa wiesgħa ta' atturi u partijiet ikkonċernati f'livelli ta' governanza differenti.

Fl-2021, wara riflessjoni kongunta estensiva u konsultazzjoni mal-partijiet ikkonċernati, il-Kummissjoni Ewropea ppubblikat komunikazzjoni dwar il-**vizjoni fit-tul għaż-żoni rurali tal-UE** (LTVRA). Gie żviluppat **pjan ta' azzjoni rurali** biex issir realtà din il-vizjoni artikulata madwar disa' inizzjattivi ewlenin, 15-il azzjoni ta' akkumpanjament u sittazzjonijiet orizzontali, li jirriflettu l-impenn tal-Kummissjoni favur żoni rurali aktar b'saħħithom, aktar reżiljenti, aktar konnessi u prosperużi sal-2040. Waħda minn dawn l-azzjonijiet orizzontali hija li jiġi propost **Patt Rurali** – mekkaniżmu li jinvolvi u jhegġeġ azzjoni mill-partijiet ikkonċernati u mil-livelli ta' governanza rilevanti kollha li jistgħu jgħinu biex tinkiseb il-vizjoni fit-tul.

L-Objettivi tal-Patt Rurali

L-amplifikazzjoni tal-voċi taż-żoni rurali u ż-żieda fil-prijorità tagħhom fl-aġendi tal-politika

Networking, kollaborazzjoni u taġlim reċiproku

Impenji biex tittiehed azzjoni

F'Ġunju 2023, il-Kummissjoni Ewropea stabbilixxiet il-[Grupp ta' Koordinazzjoni tal-Patt Rurali](#), magħmul minn partijiet ikkonċernati rurali ewlenin, biex jiggwida l-proċess tal-Patt Rurali matul it-3 snin li ġejjin, ikkoordinat mid-Direttorat Ġenerali għall-Agricoltura u l-Iżvilupp Rurali, bid-Direttorat Ġenerali għall-Politika Reġjonali u Urbana bħala komexxej. Il-Kummissjoni stabbilixxiet ukoll l-Uffiċċju ta' appoġġ għall-Patt Rurali biex jagħti ħajja lill-Patt u jgħin lill-komunità tilhaq l-oġġettivi tagħha bl-implimentazzjoni ta' kompiti ewlenin. Dawn jinkludu l-organizzazzjoni ta' avvenimenti, il-ġbir u t-tixrid ta' prattiki tajbin, il-koordinazzjoni tal-isforzi ma' networks ta' politika oħra tal-UE, l-appoġġ għall-pjattaforma tal-komunità tal-Patt Rurali, il-produzzjoni tar-rivista Rural Vision, ta' bullettin u ta' dokumenti ta' sintesi, u l-ġestjoni tas-sit web u tal-mezzi tal-media soċjali. L-attivitajiet fil-livell tal-UE kollha jitfasslu u jitwettqu bl-involvement qawwi tal-partijiet ikkonċernati. Madankollu, biex jinkisbu r-riżultati, il-**Patt Rurali jeħtieġ li jinxtered lil hinn mil-livell tal-UE u li jilhaq lill-partijiet ikkonċernati fil-livelli nazzjonali, reġjonali u lokali**. L-awtoritajiet nazzjonali, reġjonali u lokali huma responsabbli għal ħafna azzjonijiet ta' politika li jhallu impatt fuq iż-żoni rurali, inklużi għażliet dwar kif jintużaw il-fondi tal-UE. Partijiet ikkonċernati oħra, bħall-organizzazzjonijiet tas-soċjetà ċivili, għandhom rwoli importanti fit-tfassil u fl-implimentazzjoni tal-politiki. Il-viżjoni fit-tul tista' tinkiseb biss bil-partecipazzjoni u bl-involvement attivi tagħhom. Barra minn hekk, il-benesseri u l-għajxien fiż-żoni rurali – b'mod partikolari dawk b'restrizzjonijiet specifici bħal reġjuni muntanjużi, gzejjer jew reġjuni transfruntieri – ma jiddependux biss fuq l-atturi tipikament assoċjati mal-agrikoltura u l-iżvilupp rurali. L-awtoritajiet pubbliċi (eż. dawk responsabbli għall-edukazzjoni, is-saħħa, it-trasport u servizzi oħra, l-enerġija, l-ambjent jew l-infrastruttura diġitali), l-atturi tal-politika urbana, in-negozji u r-riċerkaturi wkoll għandhom rwol x'jaqdu.

Skont il-ħtiġijiet u l-kulturi organizzattivi madwar l-UE, hemm tentattivi biex jiġu stabbiliti patti rurali f'diversi livelli (nazzjonali, reġjonali, lokali) u f'diversi forom. Huwa importanti li **l-ebda żona rurali fl-UE ma tithalla taqa' lura** u li kollha jkunu jistgħu jibbenefikaw mill-isforz koordinat biex isiru aktar b'saħħithom, aktar reżiljenti, aktar konnessi u prosperużi. Għal dan il-għan, il-partijiet ikkonċernati interessati fiż-żoni rurali tal-UE għandhom jissieħbu fil-Komunità tal-Patt Rurali fil-livell tal-UE, kif ukoll jieħdu passi prattiki fil-qasam tal-attività tagħhom stess, u jifttxu wkoll l-aħjar modi kif **isarrfu l-Patt Rurali f'azzjoni fil-kuntesti nazzjonali, reġjonali jew lokali tagħhom**. Tali attivitajiet f'livelli differenti se jappoġġaw lil xulxin u jgħinu biex il-viżjoni fit-tul tinbidel fi strategija konkreta b'eżiti prattiki, kif mitlub mill-partijiet ikkonċernati fil-[Forum ta' Livell Għoli dwar il-Politika Rurali](#) li sar f'Sigüenza (Spanja).

3 L-ingredjenti tal-Patt Rurali

Ħafna qabel ma giet żviluppata l-LTVRA, xi Stati Membri tal-UE (eż. il-Finlandja) kellhom strutturi ta' governanza fis-seħħ li jippermettu politiki rurali kkoordinati u komprensivi f'diversi oqsma tematiċi, simili għal dak li huwa promoss mill-Patt Rurali; xi pajjiżi oħra bdew jimplimentaw inizjattivi simili aktar recentement, ispirati minn xejriet negattivi bħad-depopolazzjoni rurali, it-tnaqis ekonomiku u l-iskuntentizza, jew biex jaħtfu l-oportunitajiet maħluqa mill-finanzjament Ewropew (pereżempju, Spanja u ċ-Ċekja). Abbażi tal-esperjenza tagħhom, u tal-proċess tal-LTVRA fil-livell tal-UE, hemm għadd ta' **elementi li l-Istati Membri jistgħu jimplimentaw li jikkontribwixxu għall-oġġettivi tal-Patt Rurali fil-livell nazzjonali jew reġjonali**. Dawn l-elementi jikkumplementaw il-11-il [Prinċipju tal-OECD dwar il-Politika Rurali](#) u jinkludu:

- > L-istrutturi u l-mekkanizmi għall-involviment tal-komunitajiet rurali;
- > Il-ħatra ta' membru tal-gvern u servizzi ddedikati biex jindirizzaw il-kwistjonijiet rurali fil-politiki kollha;

- > Il-bini tal-kapaċità u l-appoġġ għan-networking għal firxa wiesgħa ta' atturi u partijiet ikkonċernati;

- > Viżjoni li tħares 'il quddiem, implimentata permezz ta' strateġija olistika/pjan ta' azzjoni olistiku;
- > Verifika rurali effettiva u sistemi adegwati ta' *data*;
- > Sistemi ta' governanza xierqa biex tiġi ffaċilitata l-koordinazzjoni; u
- > Mekkanizmi biex tiġi kkoordinata l-allokazzjoni tal-finanzjament u jiġu żgurati s-sinergiji.

Flimkien, dawn jiffurmaw l-ingredjenti ta' Patt Rurali ta' suċċess. Is-**soluzzjonijiet individwali jistgħu jiġu adattati** għall-kuntest nazzjonali, inklużi oqfsa legali u amministrattivi speċifiċi, is-sorsi ta' finanzjament, il-kultura organizzazzjonali u l-kapaċitajiet tal-partijiet ikkonċernati.

3.1 L-istrutturi u l-mekkanizmi għall-involviment tal-komunitajiet rurali

Il-bidla rurali ma tistax tinkiseb mingħajr l-involviment qawwi tal-komunitajiet rurali. Il-politiki mfasla u implimentati b'mod partecipattiv huma magħrufa li għandhom ċans ħafna akbar li jirnexxu mill-approċċi minn fuq għal isfel. Dan huwa partikolarment minnu għaż-żoni rurali. Tali involviment irid imur lil hinn mill-konsultazzjonijiet okkażjonali: għandu jkun **regolari, sistematiku, u jiżgura l-partecipazzjoni rappreżentattiva** tal-partijiet ikkonċernati l-aktar involuti. Huwa importanti wkoll li dawn il-partijiet ikkonċernati jiġu involuti matul il-**proċess kollu tal-politika**, mit-tnissil tal-kunċett u t-tfassil tal-politika sal-abbozzar tal-legiżlazzjoni, l-implimentazzjoni u l-evalwazzjoni tar-riżultati.

Għal dan, huma meħtieġa mekkaniżmi speċifiċi, adattati għall-kapaċitajiet u għad-disponibbiltà tar-rappreżentanti tal-komunitajiet rurali, kif ukoll attivitajiet li jrawmu diskussjoni miftuħa (eż. dibattiti u workshops). Hemm varjetà ta' formati possibbli: pereżempju, strutturi relattivament formali bħal gruppi

ta' ħidma jew kumitati ta' koordinazzjoni li jinvolvu tipi differenti ta' atturi (eż. il-Kunsill tal-Politika Rurali fil-**Finlandja**); jew avvenimenti biex jgħinu jifformulaw u jagħtu lehen lill-ħtiġijiet tal-komunitajiet rurali, kif ukoll għas-sensibilizzazzjoni u biex jizjed l-apprezzament taż-żoni rurali fost il-pubbliku generali. In-networks eżistenti b'rabtiet diretti mal-komunitajiet rurali jista' jkollhom rwol importanti. Dan jista' jseħh, pereżempju, fil-qafas tal-**parlamenti rurali nazzjonali**, li jippermettu lill-komunitajiet rurali u lill-organizzazzjonijiet tas-socjetà ċivili jstabilixxu djalogu ma' daww li jfasslu l-politika (ara l-eżempju mil-**Latvja**). Dawn il-parlamenti rurali ġew organizzati f'ħafna Stati

Il-parlament rurali fil-Latvja

Il-Forum Rurali Latvjan (organizzazzjoni nazzjonali li tlaqqa' flimkien partijiet ikkonċernati ewlenin tas-socjetà ċivili fl-iżvilupp rurali) jorganizza l-Parlament tal-Komunitajiet Rurali tal-Latvja kull sentejn. Fl-2023 dan l-avveniment laqqa' flimkien madwar 300 rappreżentant tal-awtoritajiet lokali u reġjonali, negozji, ta' daww li jfasslu l-politika (inklużi l-ministeri għall-agrikoltura, għall-protezzjoni ambjentali u l-iżvilupp reġjonali, u għall-benesseri), akkademiċi, professjonisti u dilettanti tal-iżvilupp rurali. Il-partecipanti qasmu l-esperjenzi tagħhom u giet żviluppata riżoluzzjoni biex isservi bħala pjan direzzjonali għad-deċiżjonijiet kollha dwar iż-żoni rurali għas-sentejn li ġejjin.

Għal aktar informazzjoni ara [hawn](#).

Membri tal-UE (eż. l-Iżvezja, il-Finlandja, l-Estonja, l-Ungerija, is-Slovakkja, in-Netherlands, ir-Rumanija, il-Kroazja, il-Latvja, il-Litwanja) kif ukoll fil-pajjiżi ġirien (il-Bożnija-Ħerzegovina, l-Albanija, l-Iskozja fir-Renju Unit); Il-konkluzjonijiet tagħhom jitressqu fil-laqgħat biennali tal-[Parlament Rurali Ewropew](#).

Lidija Pavić-Rogošić, membru tal-KESE, ODRAZ – žvilupp Sostenibbli tal-Komunità (HR):

“Wasal iż-żmien li l-Viżjoni fit-Tul għal Ewropa Rurali mhux biss tiġi adottata, iżda tiġi implimentata. Għal dan jeħtieġ li nibdlu fehmieta, li jkollna aktar apprezzament għaż-żoni rurali, kif ukoll **approċċi bbażati fuq il-post u aktar fiduċja fin-nies lokali**. Għandna mmorru lil hinn minn silos ta’ politika u nħarsu lejn iż-żoni rurali b’mod komprensiv.”

3.2 Il-ħatra ta’ membru tal-gvern u servizzi ddedikati biex jindirizzaw il-kwistjonijiet rurali fil-politiki kollha

L-iżvilupp rurali tipikament jaqa’ taħt ir-responsabbiltà ta’ ministeru tal-gvern; spiss dan jittratta wkoll l-agrikoltura, il-forestrija u/jew l-ekonomija tal-ikel. Madankollu, id-deċiżjonijiet li jieħdu l-korpi inkarigati mill-iżvilupp ekonomiku u reġjonali, mill-edukazzjoni, mis-saħħa u mit-trasport jista’ jkollhom impatt tal-istess daqs jekk mhux akbar fuq il-ħajja rurali. Sabiex jiġi żgurat li dawn is-servizzi kollha jikkooperaw biex jinkiseb impatt pożittiv fuq iż-żoni rurali, hija meħtieġa tmexxija b’saħħitha, u huwa essenzjali li **jinħatar membru tal-gvern li jkun responsabbli għall-kwistjonijiet rurali** biex in-nies rurali jhossuhom li qed jinstemgħu. L-istabbiliment ta’ servizz speċjali biex jindirizza kwistjonijiet rurali jista’ jgħin ukoll fis-sensibilizzazzjoni dwar l-importanza taż-żoni rurali fost il-korpi governattivi rilevanti u biex tiġi ffacilitata azzjoni koordinata. Wieħed jista’ jsib soluzzjonijiet ta’ ispirazzjoni fl-eżempji mill-**Irlanda** u mill-**Finlandja**.

Servizz iddedikat bħal dan jista’ jaġixxi wkoll bħala l-ewwel punt ta’ kuntatt għall-partijiet ikkonċernati biex jaqsmu l-ideat jew jesprimu tħassib dwar kwistjonijiet rurali. Idealment, il-persunal għandu jikkonsisti minn persuni li jifhem u jikkomunikaw tajjeb ma’ diversi partijiet ikkonċernati rurali u ma’ dipartimenti amministrattivi differenti u b’esperjenza ta’ setturi oħra fl-ekonomija jew fis-soċjetà ċivili.

Radim Sršeň, Viċi Ministru għall-Affarijiet Reġjonali (CZ):

“Meta wieħed jara l-ġeografija tal-iskuntentizza, jeħtieġ li nieqfu nparlaw u nibdew nieħdu azzjoni! Il-Patt Rurali u inizjattivi bħall-verifika rurali jeħtieġ li jsiru realtà **mhux biss fil-livell tal-UE iżda wkoll fil-livell tal-Istati Membri, fil-livell reġjonali u fil-livell lokali**. Huwa meħtieġ approċċ olistiku, b’inqas burokrazija.”

Il-Kunsill tal-Politika Rurali tal-Finlandja

Il-Finlandja ilha tirrikonoxxi li l-politika rurali trid tinvolvi lill-istituzzjonijiet kollha li d-deċiżjonijiet tagħhom jaffettwaw il-ħajja ta’ kuljum u l-intraprenditorija fiż-żoni rurali. B’dan il-ħsieb, ġiet żviluppata struttura biex tlaqqagħhom flimkien u tiġi żgurata l-kollaborazzjoni: il-Kunsill Finlandiż tal-Politika Rurali. Dan huwa assoċjat mal-gvern Finlandiż, mal-Ministru għall-Agricoltura u mal-Ministru għall-Affarijiet Ekonomiċi u l-Impjiegi li tipikament jaqsmu l-funzjonijiet ta’ President u Viċi President. L-34 membru jinħatru mill-gvern u jirrapreżentaw ministeri, aġenzji, is-settur privat u organizzazzjonijiet tas-soċjetà ċivili. Dawn huma appoġġati minn segretarjat ġestit mis-segretarju ġenerali, bi tliet viċi segretarji ġenerali li jirrapreżentaw lis-settur pubbliku, lis-soċjetà ċivili u lill-korpi tar-riċerka. Il-biċċa l-kbira tal-ħidma tal-kunsill titwettagħ f’networks tematiċi.

Għal aktar informazzjoni ara [hawn](#).

3.3 Il-bini tal-kapaċità u l-appoġġ għan-networking għal firxa wiesgħa ta' partijiet ikkonċernati

Il-partecipazzjoni tal-partijiet ikkonċernati rurali hija essenzjali biex tinkiseb il-bidla rurali. Izda, biex jieħdu sehem fil-Patt Rurali, ħafna jistgħu jeħtieġu appoġġ minn organizzazzjonijiet intermedjarji. Dawn jistgħu jipprovdu spjegazzjonijiet, inkoraġġiment u opportunitajiet għal diskussjoni, kif ukoll jippermettu lin-nies jiskambjaw l-esperjenzi u jfasslu opinjonijiet u pozizzjonijiet. Dan it-tip ta' appoġġ jista' jkun partikolarment importanti għall-abitanti ta' villagġi remoti żgħar, il-bdiewa fuq skala żgħira, il-mikrointraprendituri, in-nisa u r-rappreżentanti taż-żgħażaġħ. Mill-bini tal-fiduċja u l-ispegazzjoni ta' kuncetti ewlenin f'lingwaġġ sempliċi, l-iżvilupp tal-ħiliet u t-taħriġ immirat, jista' jkun meħtieġ **sforz sistematiku fit-tul** biex jiġu involuti dawn il-"persuni mhux tas-soltu". L-għoti ta' baġit li jkopri l-ispejjeż tal-ivvjaġġar għal-laqqgħat jista' jkun kruċjali, speċjalment fi Stati Membri akbar (bħall-**l-vezja**, ara l-eżempju). Lil hinn mill-appoġġ għan-networking u l-partecipazzjoni, huwa importanti wkoll li jiġi żgurat li l-atturi rurali jkunu jistgħu jaċċessaw il-finanzjament u jimplimentaw proġetti li jikkontribwixxu għal-LTVRA fil-livell lokali. Il-punti uniċi ta' servizz jistgħu jsaħħu u jagħtu ħajja ġdida lill-komunitajiet rurali permezz ta' animazzjoni, pariri, networking u jgħinu biex jiġu ssodisfati r-rekwiżiti tal-finanzjament. Dan l-appoġġ diġà huwa pprovdut minn ħafna gruppi ta' azzjoni lokali (GAL) LEADER, izda jista' jiġi wkoll minn servizzi speċjalizzati (bħal fl-eżempju tal-**Istati Uniti**).

L-involviment u l-bini tal-kapaċità tal-partijiet ikkonċernati rurali fl-lvezja

L-involviment tal-partijiet ikkonċernati fi kwistjonijiet rurali fl-lvezja huwa ffacilitat min-**Network Rurali Nazzjonali (NRN)**. Il-partijiet ikkonċernati rurali nazzjonali u reġjonali (kemm jekk jimplimentaw il-politika agrikola komuni kif ukoll jekk le) huma mħegġa japplikaw għal sħubija formali u jimpenjaw ruħhom li jipparteċipaw b'mod attiv fi gruppi ta' ħidma tematiċi, u jistgħu jaġixxu bħala intermedjarji li jgħinu fit-trasferiment tad-djalogu dwar il-politika lejn il-livell lokali. Sabiex tiġi ffacilitata l-partecipazzjoni tal-atturi tas-soċjetà ċivili, l-NRN għandu finanzjament għall-ispejjeż tal-ivvjaġġar, u anke għat-tariffi (għall-voluntiera).

Għal aktar informazzjoni ara [hawn](#).

Ngħinu lill-komunitajiet rurali jaċċessaw l-informazzjoni u l-finanzjament

Fl-Istati Uniti, l-aġenziji federali u l-kommissjonijiet responsabbli għall-kwistjonijiet rurali jingħaqdu biex jiżguraw li l-komunitajiet rurali jkollhom aċċess ekwu għall-finanzjament federali. Barra minn hekk jipprovdu għarfien espert biex jgħinu lil dawn il-

Għas-sensibilizzazzjoni tal-benefiċjarji rurali dwar il-fondi Ewropej rilevanti, sa tmiem l-2023, il-Kummissjoni Ewropea se toħroġ sett ta' għodod dwar l-opportunitajiet ta' finanzjament tal-UE għaż-żoni rurali. Dan se jicċentralizza l-informazzjoni f'post wieħed aċċessibbli għall-awtoritajiet lokali, għall-partijiet ikkonċernati, għall-mexxejja tal-proġetti u għall-awtoritajiet manigerjali, u se jgħinjom jagħmlu l-aħjar użu mill-opportunitajiet godda offruti mill-baġit tal-UE għall-2021-2027.

“Rural Future” (Il-Futur Rurali Tagħna)

Il-politika komprensiva tal-Irlanda għaż-żoni rurali hija sostnuta mill-istrategija nazzjonali ta' żvilupp fit-tul Project Ireland 2040 u bbażata fuq il-viżjoni ta' Irlanda rurali b'saħħitha li hija integrali għall-benesseri u l-iżvilupp ekonomiku, soċjali, kulturali u ambjentali nazzjonali.

Sabiex jinkiseb dan, tfassal sett komprensiv ta' miżuri ta' politika, kull wieħed b'dipartiment tal-gvern speċifiku responsabbli għall-implimentazzjoni tiegħu. Il-proċess huwa kkoordinat mid-Dipartiment tal-Iżvilupp Rurali u Komunitarju u mmexxi mill-ministru tiegħu, filwaqt li l-progress huwa mmonitorjat mill-

atturi ekonomiċi u soċjali; jistgħu jkunu meħtieġa wkoll dispożizzjonijiet effettivi tal-ġestjoni tal-kunflitti. Il-kunsens u l-involvement ta' servizzi ewlenin tal-gvern jagħmluha possibbli li tiġi żgurata l-**kontinwità fit-tul** u li jiġu żgurati riżorsi suffiċjenti – umani, istituzzjonali u finanzjarji – biex il-viżjoni tinbidel f'realtà.

Il-Programm France Ruralités

Filwaqt li jibni fuq l-implimentazzjoni tal-ewwel agenda rurali nazzjonali tiegħu, fl-2023 il-gvern Franciż nieda programm komprensiv biex jagħti spinta liż-żoni rurali. Dan għandu erba' pilastri: appoġġ tekniku għal proġetti ta' investiment għall-municipalitajiet, zieda fil-finanzjament għall-bijodiversità biex jittejjbu l-assi ambjentali rurali, soluzzjonijiet prattiċi għall-ħajja ta' kuljum (mobbiltà, edukazzjoni, saħħa, kultura, akkomodazzjoni, eċċ.), u sistema ġdida għat-tfassil ta' żoni ta' għoti ta' ħajja mill-ġdid liż-żoni rurali, li jibbenefikaw minn ħelsien mit-taxxa. Element importanti tal-programm huwa l-promozzjoni ta' “postijiet terzi” biex titrawwem l-innovazzjoni kollettiva.

Il-programm tnieda b'mod kongunt mill-Prim Ministru, il-Ministru għat-Tranzizzjoni Ekoloġika u l-Koeżjoni Territorjali, u l-Viċi Ministru inkarigat mill-awtoritajiet lokali u l-affarijiet rurali. Ir-riżultati se jiġu mmonitorjati permezz ta' indikaturi bħall-perċentwal ta' djar rurali vojta, l-għadd ta' negozji rurali godda u l-perċentwal ta' ċittadini li jqisu z-żoni rurali bħala post tajjeb

3.4 Viżjoni li thares 'il quddiem implimentata permezz ta' strategija/pjan ta' azzjoni olistiku

Sabiex jiġu indirizzati l-isfidi li qed jiffaċċjaw iż-żoni rurali, dawk li jieħdu d-deċizzjonijiet irid ikollhom viżjoni ċara li tiggwida d-direzzjoni li għandha tiġi segwita fuq perjodu ta' żmien twil. Il-komunitajiet rurali u dawk li qed ifittxu li jinvestu, imorru jgħixu jew jaħdmu f'żoni rurali, speċjalment iż-żgħażaġħ, jeħtieġ li jkunu jafu li l-appoġġ politiku se jibqa' disponibbli għal ħafna snin. Għal dan il-għan, huwa meħtieġ kunsens wiesa' fost il-gruppi politiċi u s-soċjetà civili (inklużi kemm l-organizzazzjonijiet rurali kif ukoll dawk urbani), il-bdiewa, l-SMEs, iż-żgħażaġħ u diversi

Strategija multisettorjali olistika hija essenzjali wkoll biex il-viżjoni ssir realtà. Peress li l-politiki rurali jridu jittrattaw sfidi multipli u kumplessi, l-interventi frammentati mhumiex effettivi; it-tentattivi li tiġi indirizzata kwistjoni waħda jew li jiġi appoġġat grupp fil-mira wieħed jista' saħansitra jkun kontroproduktiv. Approċċ olistiku u integrat jgħin biex jitqiesu l-aspetti soċjali, ekonomiċi u ambjentali tal-ħajja rurali li f'ħafna każijiet huma interkonnessi (ara l-eżempju minn **Franza**). Patt rurali nazzjonali jew regionalni jista' jkun l-ewwel pass biex jingabru flimkien linji ta' politika differenti u tiġi ffaċilitata **perspettiva usa' u aktar integrata** taż-żoni rurali. Dan għandu jissarraf f'**passi prattiċi** li jiffurmaw pjan ta' azzjoni koerenti, li jindika b'mod ċar min huwa responsabbli

għal xiex u kif il-progress jista' jiġi mmonitorjat u evalwat.

3.5 Verifika rurali effettiva u sistemi adegwati ta' data

Peress li ż-żoni rurali huma affettwati minn għadd kbir ta' deċiżjonijiet legiżlattivi u amministrattivi, huwa mehtieg mekkaniżmu biex jiġu massimizzati l-impatti pożittivi u limitati. Il-verifika rurali hija mekkaniżmu li jidentifika u jivvaluta l-impatti ta' regolamenti, pjanijiet jew programmi godda fuq iż-żoni rurali. Sabiex tirnexxi, trid tiġi integrata fis-**sistema ta' governanza** kollha u mfassla għall-istruttura amministrattiva speċifika ta' pajjiż/regjun. Fir-**Renju Unit**, skont ir-[Rapport dwar il-Verifika Rurali tal-2020](#), kull dipartiment tal-gvern għandu kap dezinjat għall-verifika rurali li r-rwol tiegħu huwa li jipromwovi l-verifika rurali fil-qasam tal-politika tiegħu. Il-gvern fassal ukoll [gwiċa prattika dwar il-kunsiderazzjoni tal-eżiti tal-politika fiż-żoni rurali](#). Fil-**Finlandja**, il-verifika rurali hija integrata fil-gwiċa tal-Ministeru għall-Ġustizzja dwar il-valutazzjoni tal-impatt tal-proposti legiżlattivi tal-gvern u hija akkumpanjata minn metodi ta' valutazzjoni faċli biex jintużaw kif ukoll taħriġ u **sensibilizzazzjoni tal-legiżlaturi**. Il-[grupp tematiku ENRD dwar il-verifika rurali](#) hejja qafas analitiku u rakkomandazzjonijiet għall-verifika rurali fil-livelli nazzjonali, reġjonali u lokali.

Biex jiġi vvalutat l-impatt tad-deċiżjonijiet fuq iż-żoni rurali, u biex jitkejjel il-progress fl-implimentazzjoni tal-politiki u l-istrategiji, l-aċċess għal **data ta' kwalità għolja** huwa essenzjali. Ir-regjun Spanjol tal-Katalonja jippubblika ktieb biennali komprensiv bi statistika dettaljata dwar iż-żoni rurali tiegħu. Din id-*data* tintuża mill-kumitat ta' tmexxija tal-[vizjoni](#) rurali reġjonali biex jimmonitorja proposti legiżlattivi godda u jivvaluta l-impatti fiż-żoni rurali. Fl-Ungerija, is-Sistema Nazzjonali ta' Informazzjoni dwar l-Iżvilupp Reġjonali u l-Ġestjoni tat-Territorju ([www.teir.hu](#)) tintegra d-*data* rurali minn diversi sorsi ma' modulu ta' LEADER iddedikat li jipprovdi *data* lil GAL u lill-municipalitajiet. It-teħid ta' deċiżjonijiet abbażi tal-evidenza dwar kwistjonijiet rurali jista' jiġi appoġġat ukoll mill-[Osservatorju Rurali](#), li tnieda f'Diċembru 2022 mill-Kummissjoni Ewropea biex jiċcentralizza, janalizza u jxerred *data* relatata maż-żoni rurali tal-UE.

3.6 Sistemi ta' governanza xierqa biex tiġi ffaċilitata l-koordinazzjoni

Minhabba l-importanza tal-involvement ta' hafna atturi ta' politika differenti fl-iżvilupp rurali, huwa essenzjali li tiġi stabbilita sistema li tiffaċilita l-koordinazzjoni, kemm **orizzontali** (eż. bejn ministeri settorjali differenti) kif ukoll **vertikali** (bejn livelli ta' governanza differenti: nazzjonali, reġjonali, subreġjonali u lokali). Tali koordinazzjoni għandha tgħin biex jiġu evitati d-duplikazzjoni tal-isforzi jew azzjonijiet kontradittorji u jinholqu sinerġiji. Mudell ta' governanza f'diversi livelli għandu jinvolvi lill-organizzazzjonijiet tas-soċjetà ċivili, lin-negozji u lis-sħab soċjali. Għandhom jiġu stabbiliti mekkaniżmi u incenċivi biex jiġi żgurat li s-servizzi u l-livelli amministrattivi differenti jikkomunikaw ma' xulxin regolarment, u li l-kooperazzjoni ma tkunx limitata għall-iskambju ta' informazzjoni, iżda tiffaċilita diskussjoni partecipattiva miftuħa u l-ippjanar ta' attivitajiet kongunti. Laqgħat regolari tal-membri tal-personal responsabbli għal għodod ta' politika differenti jistgħu jkunu utli, idealment f'ambjent informali, biex jinbnew **fiducja u fehim komuni** tal-isfidi u l-oġettivi. Linji ċari ta' responsabbiltà għal kompiti speċifiċi u legittimità qawwija tal-korp inkarigat mill-koordinazzjoni huma importanti hafna

wkoll, kif muri mill-eżempju **Spanjol**. Xi Stati Membri għandhom [Kunsilli tal-Politika dwar l-Ikel](#) li jistgħu jservu bħala mudell ta' ispirazzjoni għal pjattaformi ta' diversi partijiet ikkonċernati.

Albert Puigvert, l-Assoċjazzjoni ta' Inizjattivi Rurali fil-Katalonja (ES):

"L-indirizzar tal-isfidi rurali jimplika l-iżvilupp ta' **politiki trasversali li jinvolvu l-livelli kollha tal-gvern**. Fil-Katalonja, il-Patt Rurali kien ir-riżultat ta' proċess partecipattiv, u l-governanza tiegħu tinvolti lis-

Il-ġlieda kontra d-depopolazzjoni rurali f'Kastilja-La Mancha

Fl-2021, ir-reġjun Spanjol ta' Kastilja-La Mancha għadda liġi speċjali dwar il-miżuri ekonomiċi, soċjali u fiskali biex tiġi miġġielda d-depopolazzjoni u jiġu żviluppati ż-żoni rurali. It-tmexxija b'saħħitha mill-Viċi President reġjonali, bl-appoġġ ta' kummissarju ddedikat għall-isfida demografika, kienet kruċjali għall-mobilizzazzjoni u l-involvement tad-dipartimenti kollha tal-gvern reġjonali (bħall-agrikoltura, l-edukazzjoni, is-saħħa u t-trasport) fl-iżvilupp tal-liġi u fl-implimentazzjoni ta' strategija reġjonali biex din issir realtà.

Din l-istrategija tkopri firxa wiesgħa ta' azzjonijiet u timmobilizza EUR 3 322 miljun minn fondi reġjonali, nazzjonali u tal-UE, inkluż in-NextGenerationEU. Biex jikkoordina l-istrategija, inholq il-Kunsill Reġjonali għall-Iżvilupp tal-Ambjent Rurali u l-Ġlieda kontra d-Depopolazzjoni bl-involvement ta' rappreżentanti mid-dipartimenti tal-gvern reġjonali kollha, mill-kunsilli provinċjali u mill-korpi lokali, kif ukoll minn atturi soċjoekonomiċi ewlenin (eż. it-trade unions, in-negozji, l-universitajiet u s-soċjetà ċivili).

Għal aktar informazzjoni ara [hawn](#).

soċjetà ċivili, il-gvern u l-parlament."

3.7 Mekkanizmi biex tiġi kkoordinata l-allokazzjoni tal-finanzjament u jiġu żgurati s-sinergiji

Minbarra l-koordinazzjoni tajba bejn korpi differenti, l-appoġġ effettiv għaż-żoni rurali jentieg li **jintrabtu sorsi differenti ta' finanzjament** – Ewropej, nazzjonali, reġjonali u lokali – biex jiġi żgurat li d-diversi strumenti kkombinati jkunu biżżejjed biex jindirizzaw il-ħtiġijiet rurali u adattati għar-realtà tal-

Il-Kuncett tal-Iżvilupp Rurali fiċ-Ċekja

Iċ-Ċekja għaqqdet fondi differenti tal-UE għaż-żoni rurali fl-2014-2020: il-178 GAL rurali tagħha koprew kwazi ż-żoni rurali kollha tal-pajjiż, u użaw il-Fond Ewropew għall-Iżvilupp Reġjonali (FEŻR), il-Fond Soċjali Ewropew (FSE) u l-FAEŻR, bl-akbar sehem mill-finanzjament jiġi mill-FEŻR. Abbażi ta' din l-esperjenza, iċ-Ċekja fasslet il-Kuncett tal-Iżvilupp Rurali tagħha fl-2020 taħt is-supervizjoni tal-Ministeru għall-Iżvilupp Reġjonali, li jgħaqqad varjetà ta' sorsi ta' finanzjament permezz ta' strumenti territorjali u strategiji SMART.

Matul il-presidenza Ċeka tal-UE, inghata bidu għall-**Patt Rurali Ċek**. Dan ilaqqaq flimkien liċ-ċittadini, lill-awtoritajiet lokali u lil shab oħra biex jippromwovu l-iżvilupp rurali hemmhekk.

Għal aktar informazzjoni ara [hawn](#) u [hawn](#).

benefiċjarji fil-mira (proġetti fuq skala żgħira, kapaċità amministrattiva limitata, eċċ.). Il-Fond Agrikolu Ewropew għall-Iżvilupp Rurali (FAEŻR) u l-politika ta' koeżjoni (FEŻR, FSE) huma s-sorsi ewlenin ta' finanzjament tal-UE għall-bidla rurali, iżda diversi fondi oħra (fondi ta' reżiljenza u rkupru) u programmi (eż. Erasmus, LIFE) jista' jkollhom rwol. Dawn il-flussi ta' finanzjament jistgħu jiġu **kkombinati** wkoll permezz ta' approċċi ta' bosta fondi biex jinholqu saħansitra aktar opportunitajiet għal azzjoni fil-prattika, kif inhu l-każ fiċ-**Ċekja**. L-awtoritajiet ta' gestjoni nazzjonali u reġjonali jistgħu jiffacilitaw l-aċċess għall-finanzjament

għall-partijiet ikkonċernati rurali billi jistabbilixxu flussi ta' finanzjament iddedikati **mmirati lejn iż-żoni**

rurali u jfasslu regoli semplici u faċli għall-utent għall-applikazzjoni, l-eligibbiltà u r-rapportar fost il-fondi differenti. Dan sar, pereżempju, mill-**lżvezja** fil-perjodu 2014-2020, bil-finanzjament għall-iżvilupp lokali mmexxi mill-komunità kollu għaž-żoni rurali jiġi minn erba' fondi tal-UE (FAEŻR, FEŻR, FSE u FEMS) ġestiti minn awtorità unika u implimentati permezz ta' sett armonizzat ta' regoli.

Soluzzjoni oħra hija punt uniku ta' servizz biex jiġu appoġġati l-municipalitajiet rurali, in-negozji u l-NGOs fl-aċċess għall-finanzjament pubbliku, stabbilit fil-livell lokali, regionali jew nazzjonali. F'xi Stati Membri (pereżempju, fir-[regjun tat-Tirol fl-Awstrija](#)) dan ir-rwol huwa moqdi mill-GAL ta' LEADER.